

Strategi for udvikling af Haderslev by

- Byen der forbinder

Forslag februar 2025

Strategi for udvikling af Haderslev By
Udarbejdet af Haderslev Kommune

Offentliggjort d. 26. februar 2025 [dato.måned.år](#)

Tryk: Haderslev Kommune
Kort: Copyright Haderslev Kommune - GDS - COWI

Nærmere oplysninger kan i normale åbningstider fås ved henvendelser til:

Haderslev Kommune
Teknik og Klima, Plan
Christian X's Vej 39
6100 Haderslev
Tlf. 74 34 34 34
E-mail: plan@haderslev.dk

Indhold

1	Forord	
2	Byens struktur	Hvor vi kommer fra
3	Haderslevs - byen der forbinder	Fremtidsfortælling: Vision
4	Haderslevs strategiske hovedgreb	Hvad vi vil
5	Byens lag	Temaer der er overlappende lag i byen
6	Principper for Det blå og grønne	
9	Principper for Det byggede	
12	Principper for Mobilitet	
14	Principper for Klima	
17	Principper for Kultur	
12	Strategien i det lange løb	Hvordan strategien over tid omsættes i indsatser og handlinger

Forord

Vækst og udviklingsudvalget ønsker at se på Haderslevs udvikling i et længere tidsperspektiv. Strategien for udvikling af Haderslev by sætter retning for, hvilke kvaliteter der skal fastholdes og hvilke nye kvaliteter der skal udvikles. Med Strategien for udvikling af Haderslev by i hånden kan det undersøges, hvordan aktuelle projekter vil komme til at understøtte og udvikle stærke lokale identiteter, sammenhængskraft og forbindelser mellem bydele, mellem grønne områder og mellem mennesker.

Med strategien vil vi:

- etablere fælles forståelse
- etablere en fælles retning for udviklingen
- tiltrække investeringer og skabe sikkerhed for investeringer
- sikre formidling indadtil og udadtil
- bidrage til, at vi kan håndtere komplekse problemstillinger nu og i fremtiden

Vækst- og udviklingsudvalget ønsker at Strategi for udvikling af Haderslev by bruges i forbindelse med:

- fremtidig byplanlægning på alle niveauer.
dialog mellem politikere og med borgere, tilflyttere, erhvervsliv, institutioner og investorer.
beslutninger i forbindelse med anlæg og byggeri.

Strategien indeholder på s.2 baggrundsviden om byens historie og struktur, som er det udgangspunkt vi kommer fra. På s. 3-18 beskrives hvilken retning vi gerne vil udvikle byen i fremtiden, gennem fremtidsbilleder og principper. På s. 19 beskrives, hvordan vi vil bruge strategien og hvordan den skal omsættes i handlinger.

Vækst og Udviklingsudvalget 2021-2025

Byens struktur

Hvor vi kommer fra

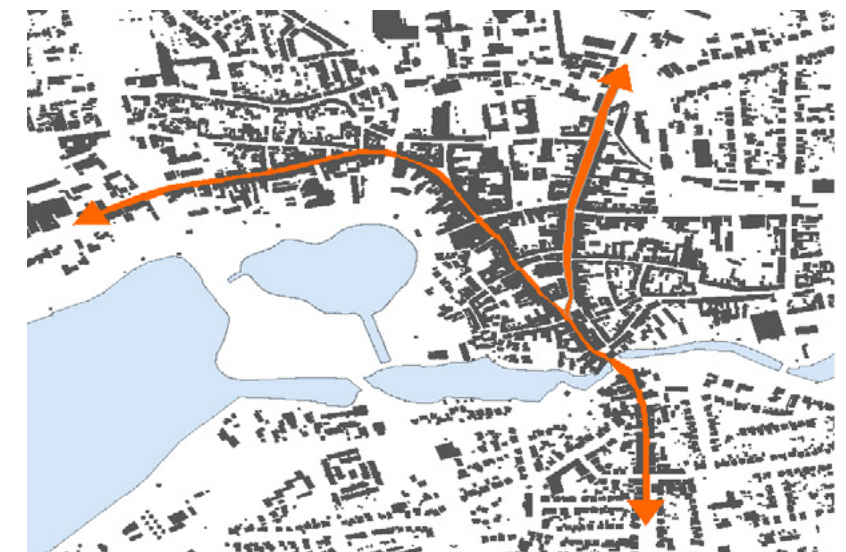
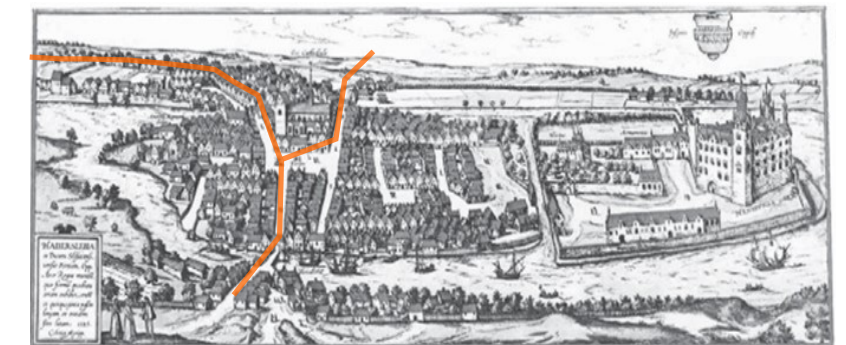
Haderslev har sine rødder tilbage til 1100-tallet, hvor byen opstod på en sandbanke i den inderste del af Haderslev Fjord. Det er således også i området omkring havnen og den smalle kanal ved Møllestrømmen, der forbinder fjorden med Haderslev Dam i vest, at byens ældste bebyggelse ligger. Herfra har byen bredt sig op ad morænebakkerne nord og syd for fjorden, men med en overvægt af byens bebyggelse nord for fjorden. Byen er en blanding af en tæt og gammel bykerne, store erhvervs- og industriområder, Haderslev Kaserne samt nyere parcelhusområder. By-randen fremstår meget forskellig og er både præget af store erhvervs- og industriområder samt nye og ældre parcelhusområder. Mødet mellem byen og det omkringliggende landskab er således også meget varieret.

Byens middelalderlige by mønster er bevaret og det Y-formede vejforløb (markeret med farvet streg) er som den ældste bystruktur stadig intakt. Der er bevaret adskillige borgerhuse og købmandsgårde fra 1500-tallet og større forretningsejendomme fra omkring 1900-tallet præger bymidten. (Braunius og Hogenbergs prospekt 1585)

Haderslevs nuværende strategiske fokus i udvikling af byen

I 2002 flyttede Haderslev Bibliotek til en placering med hovedfacade mod Dammen. Wittenbergplads blev efterfølgende etableret som et byrum mellem biblioteket og vandkanten. Samtidig blev Haderslev Havn nedlagt som erhvervshavn og omdannelsen til en ny bydel gik i gang.

Der blev mulighed for at udvikle forbindelsen mellem byens 2 kontaktflader til vand: Dammen og fjorden. Opmærksomheden samlede sig også om etableringen af et Campus for alle uddannelser i Haderslev. Den i 2024 igangværende planlægning for Haderslev By fokuserer på at styrke både de nord-sydlig og de øst-vestlige forbindelser i bymidten med henblik på at knytte de rekreative og kulturelle tilbud samt uddannelsesinstitutionerne stærkere til bymidten. Strategiens fokus har afsæt i de politiske visioner og ambitioner for vækst og velfærd, hvor områderne bosætning, erhverv, uddannelse og klima er strategiske fokusområder for udviklingen.

Haderslev - byen der forbinder

Et fremtidsbillede

Haderslev er en livlig handels- og kulturby, der ligger i tunneldalen ved fjord og dam, og byen forbinder hav og land, nord og syd, det danske og det tyske.

Her er karakterfulde kvarterer med historiske huse, små gyder og pladser såvel som moderne kvarterer.

Der er grønne områder og stier til vandet, skove og den åbne natur - helt tæt på.

Bymidten, med domkirken som det absolutte midtpunkt, er hjertet for fællesskab, kulturhistorie og daglige aktiviteter, som forbinder mennesker. Byen og egnens historie inspirerer til fællesskaber, der kan bære.

Kvarterer og opland har god adgang til bymidten og til kultur, erhverv, uddannelse og forsvarsinstitutioner. Cyklister og fodgængere har gode forbindelser og rum til at færdes trygt i byen, og der er knudepunkter, hvor folk kan mødes - i byen, der forbinder.

Vi forbinder

- ♥ fortid, nutid og fremtid.
- ♥ mennesker i fællesskaber.
- ♥ mennesker med naturen.

Byens Lag

Overlappende temaer

Strategi for udvikling af Haderslev By arbejder med at skille byens temaer ad og sætte dem under lup.

Der arbejdes med 3 hovedtemaer for byens samlede struktur:

Det Byggede - de forskellige kvarterer, bygninger, byrum, gader, pladser passager

Mobilitet - hvordan vi kommer rundt i byen

Det blå- grønne - det grundlæggende landskab omkring dam og fjord og de forskellige naturelementer

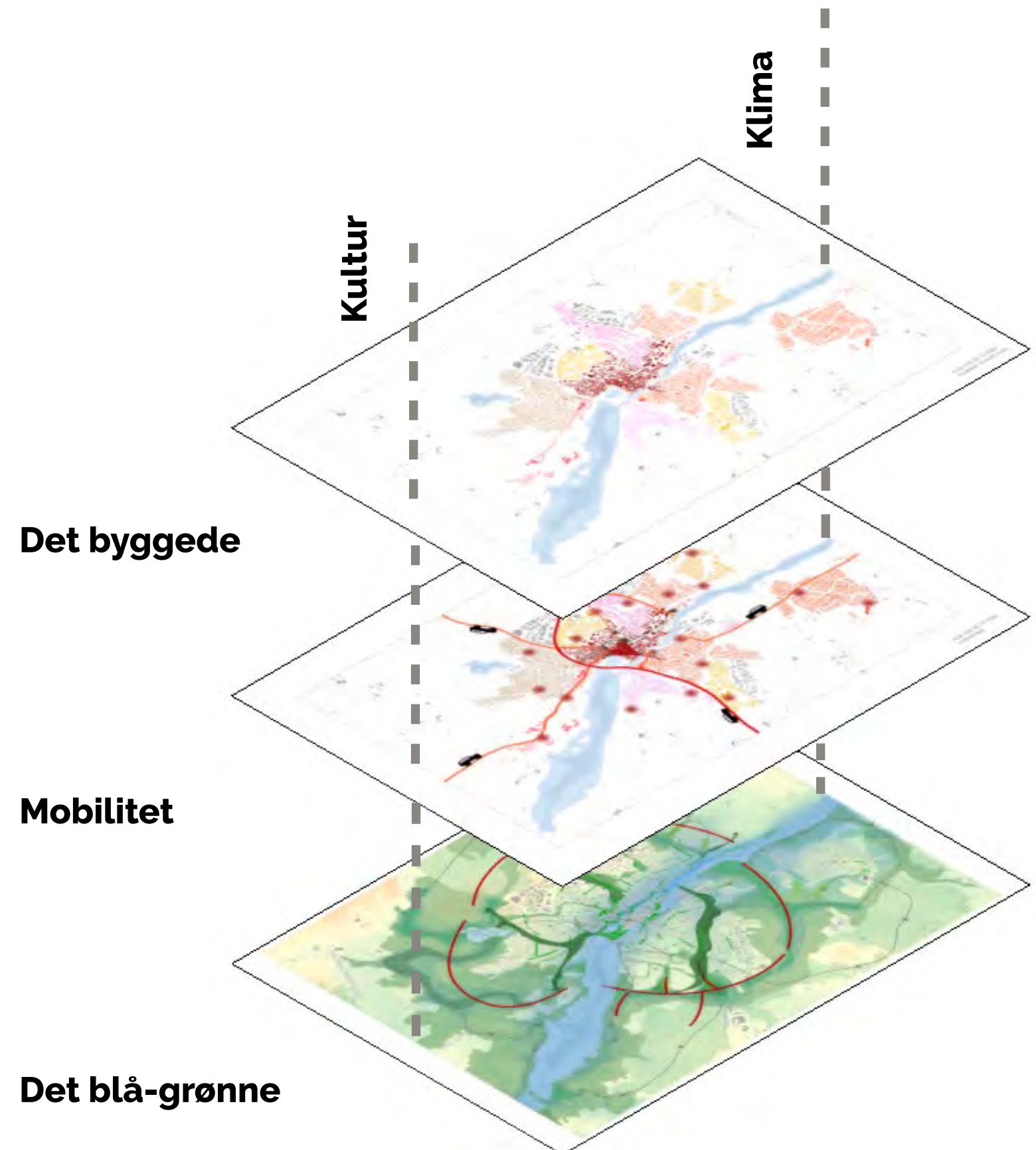
Desuden arbejdes der med 2 gennemgående temaer,

Klima - reduktion i CO₂ udledning, håndtering af øgede regnmængder og flere varme tørkeperioder.

Kultur - hvordan vi udvikler vores fælles livsform og skaber samvær om det fælles tredje.

De gennemgående temaer skal medtænkes, når kommende planlægning, indsatser og handlinger skal realiseres for hvert hovedtema.

Målet er at principper i det ene tema har en synergi til principperne i andre temaer.

A scenic landscape photograph showing a calm body of water, likely a lake or a wide river, nestled between lush green hills. The water reflects the surrounding greenery and the sky. In the foreground, the view is partially obscured by the dense, vibrant green leaves and branches of trees, creating a natural frame. The overall atmosphere is peaceful and verdant, emphasizing the beauty of nature.

Det blå og grønne

Byens natur og adgang til vand

Det blå og grønne

Et fremtidsbillede - Vi forbinder mennesker med naturen

Strategiens mål er at skabe en sammenhængende grøn byrand, der sikrer nære landskabelige kvaliteter og rekreative forbindelser for byens beboere.

Der er et stort potentiale i at fremhæve landskabet, og Haderslevs beliggenhed i og omkring tunneldalen. Herunder at styrke oplevelsen af de mange erosionsdale og søer, og ikke mindst tunneldalen, som en sammenhængende blå og grøn struktur. Landskabets geologiske fortællinger kan styrkes ved at skabe naturforbedringer i f.eks. ådale og terrænlavninger, der flere steder fremstår opdyrkede, og hvor landskabets naturgrundlag derved er sløret.

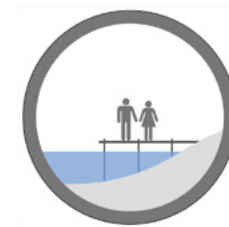
I fremtiden skal det være muligt at mødes i naturen tæt på vores hjem. Oplevelser i naturen kan skabe en stærk tilknytning og motivere til at passe på den. Naturen bringer glæde og skal have plads i byen, Grønne oaser skal forbindes og tilbyde korridorer for flora og fauna.

Haderslev vil fokusere på at styrke de grønne forbindelser mellem byens rekreative områder og den omgivende natur. Overgangen mellem by og det åbne landskab vil i højere grad være defineret af landskabets geologiske og kulturbetingede strukturer, frem for f.eks. matrikulære afgrænsninger. Byen skal falde godt til i landskabet og møde vandet, fjord og dam på en indbydende måde.

Principper

De bynære landskaber skal udvikles og formidles med udgangspunkt i stedets karakter og med høj oplevet kvalitet.

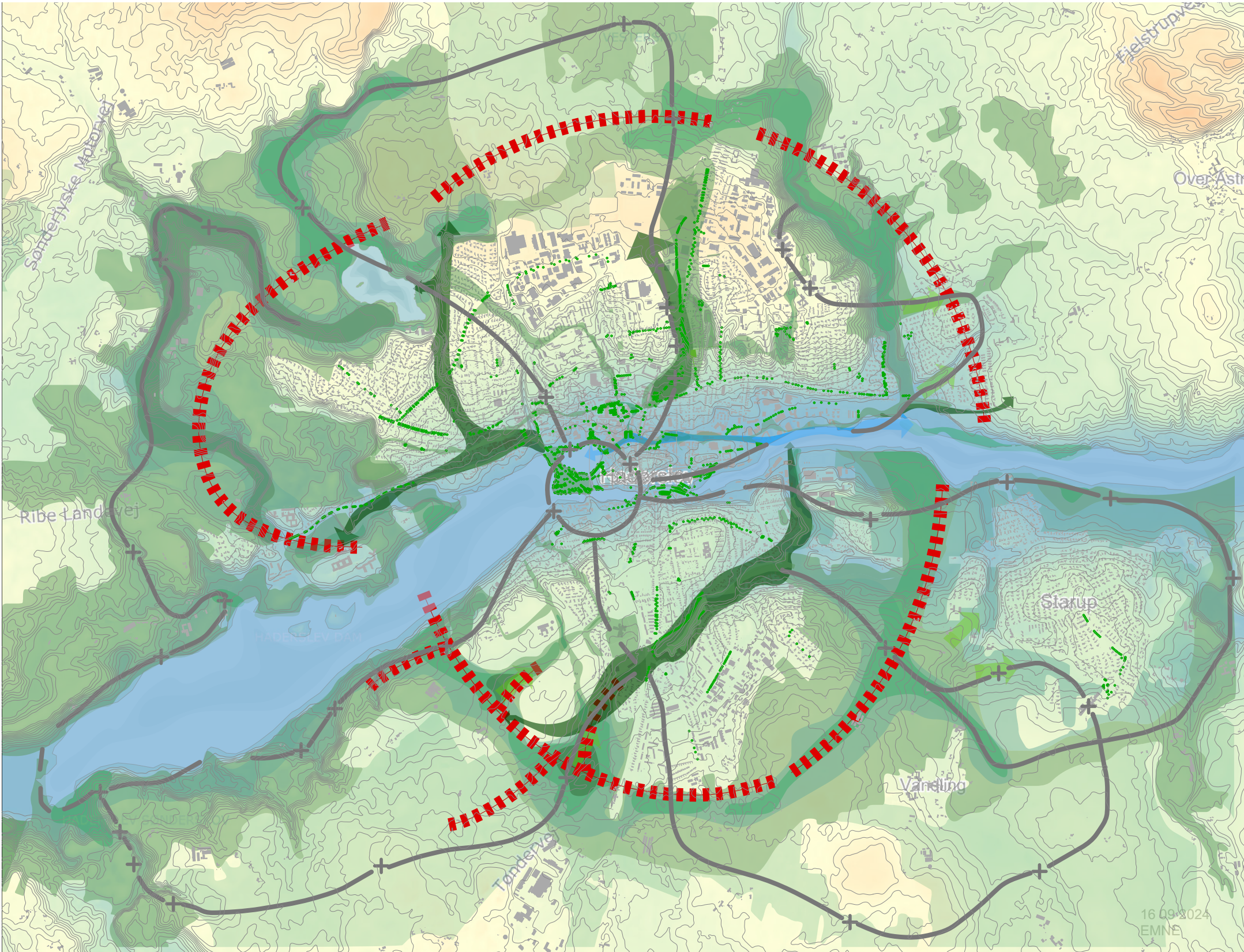
Vandet gennem byen er en bærende kvalitet, som alle skal have nem adgang til.

Natur i byen skal have plads, udvikles og forbindes fra bymidten gennem små steder, parker og korridorer til de omgivende landskaber

Kort over Haderslev med terrænkurver viser de forskelligartede landskabstyper, der omgiver Haderslev. De grønne flader viser intentionen om at etablere mere sammenhængende natur rundt om byen med udgangspunkt i de lokale landskabstyper.

- Tynd grå streg viser ideen om at skabe forbindelse mellem by og omgivende landskaber.
- Mørkeste grønne pile viser ideen om at styrke eksisterende samt etablere nye grønne forbindelser gennem byen.
- Rød stiptet streg indikerer 5 forskellige landskabstyper, som omgiver byen.

A photograph of a narrow, cobblestone street in a historic European neighborhood. The street is lined with colorful buildings: a red brick building on the left, a white building with a red roof in the background, a yellow building on the right, and a red building with white window frames on the far right. A large tree stands on the left side of the street. Several cars are parked along the street. The sky is clear and blue.

Det byggede

Bygninger og kvarterer

Det Byggede

Et fremtidsbillede - Vi forbinder fremtid med fortid

Målet er et varieret og oplevelsesrigt bymiljø, der imødekommer fremtidens behov.

Bygninger, gader og pladser skal danne rammen om livet mellem husene. Her mødes vi og oplever byens historie gennem dens bygninger og byrum. Fremtidens byggeri vil tilføje nye lag til denne historie og afspejle vores ønsker for byens indretning.

Byens udvikling vil i fremtiden fokusere på både byens hjerte - bymidten, som er vores fælles "dagligstue", og de omkringliggende kvarterer. Boligkvartererne er opstået gradvis, efter behov for boliger og erhverv. Hvert kvarter afspejler idealerne fra den tid, de blev bygget i. I Haderslev ses også påvirkningen fra perioder med tysk indflydelse, hvilket bidrager til byens unikke karakter.

Den historiske bymidte og hvert kvarter har sine styrker, som fremtidens udvikling skal respektere og bygge videre på. Nogle kvarterer kan have brug for flere mødesteder og nye boligformer. Erhvervsområderne skal fornyes for at imødekomme nutidens og fremtidens behov. Der er også behov for at se på placeringen af uddannelsesinstitutioner for at gøre dem attraktive og integreret i bylivet.

Principper

Byens rum inviterer til liv og trivsel i knudepunkter, hvor folk kan samles uformelt om kultur, offentlig service, rekreation og trafik.

Den oplevede bykvalitet skal have et højt niveau i nye kvarterer såvel som i den eksisterende by.

Karaktertræk i bymidten, boligkvartererne og erhvervsområderne skal styrkes. Vi inspirerer til fornyelse, omdannelse og bevaring.

Det grønne indtænkes i byggeri, udviklingsprojekter og i løbende fornyelser i byen.

Kort over Haderslev, der viser de forskellige kvarterer.

Hvert kvarter har sine egne karakteristika.

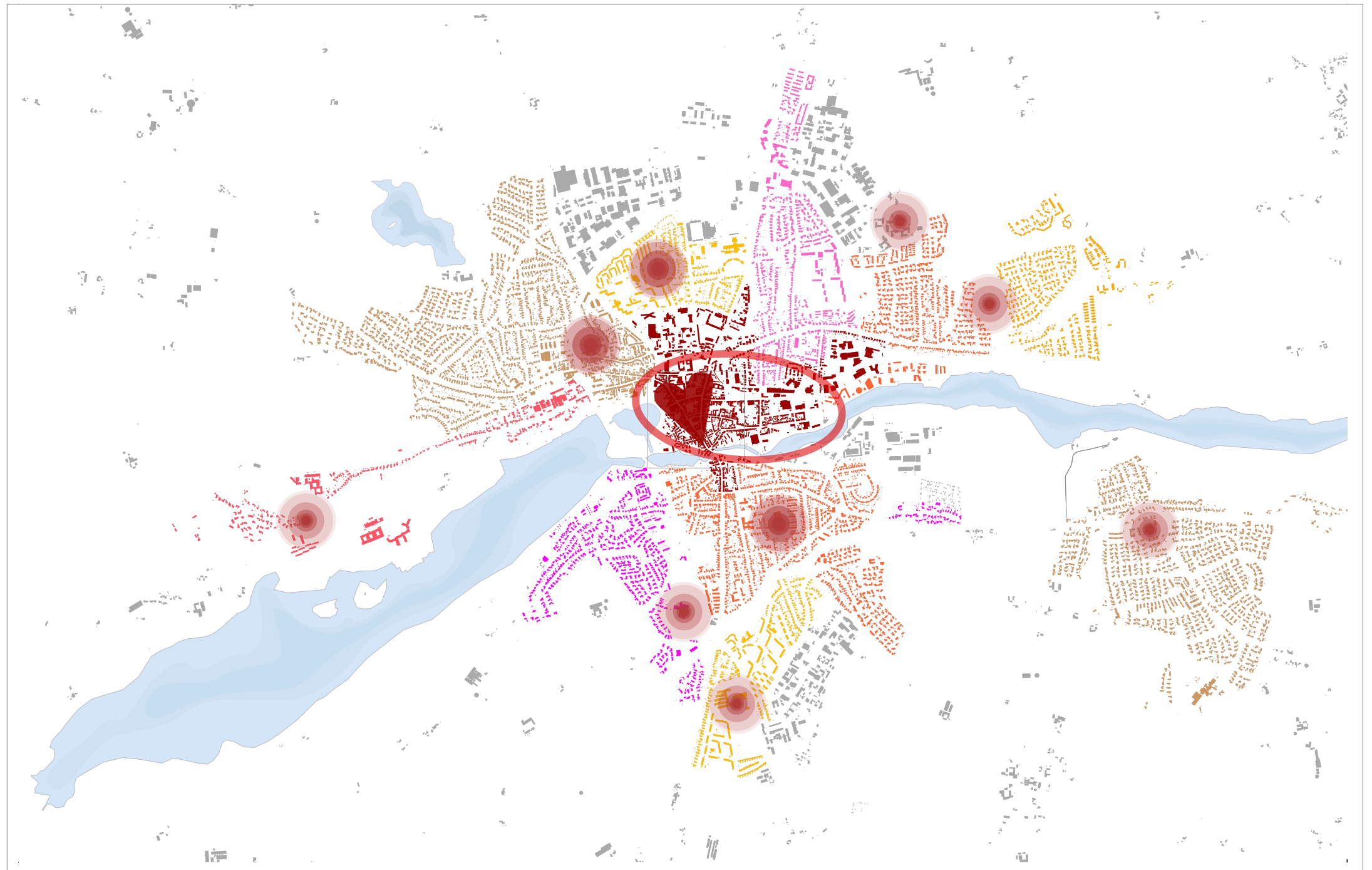
Bymidten er byens hjerte og vores fælles 'dagligstue'. Her bor, arbejder, handler og mødes vi med daglige gøremål og det er her særlige begivenheder samler os.

Cirklerne viser intentionen: at der i hvert kvarter findes et knudepunkt, for fælles faciliteter, store eller små, som et samlingssted, der også kan være et tilbud til resten af byen.

I den historiske bymidte fremstår historien om mange århundreders byliv i kraft af gadestrukturen og velbevaret bygningskultur. Vi bevarer og værner om det historiske bymiljø.

skal

Mobilitet

Hvordan vi færdes

Foto: Henning Lausteh

Mobilitet

Et fremtidsbillede - Vi forbinder mennesker i fællesskaber

Målet er at skabe en aktiv og oplevelsesrig mobilitet med høj tilgængelighed for byens daglige brugere og gæster, uanset alder eller særlige behov.

Mobilitet handler om, hvordan vi færdes fra et sted til et andet. For at gøre forholdene funktionelle og indbydende skal mange interesser tilgodeses. Der skal være færdselsårer til transport af gods, hverdagsærinder, arbejde, uddannelse og adgang til naturen.

Disse forbindelser gennem byen skaber rammerne for mange uplanlagte møder mellem mennesker. Det er en kvalitet i Haderslev, at der er mulighed for at møde hinanden uformelt og føle en tilknytning. Det styrker sammenhængskraften, og den kvalitet vil vi gerne fastholde.

Byen er af en størrelse, så det er overkommeligt at gå eller cykle mellem de centrale funktioner. Derfor skal byen udvikles, så biler fylder mindre i bybilledet, og gående og cyklister prioriteres.

Byens forbindelser, kvarterernes knudepunkter og bymidtens ankomstpunkter skal gentænkes som oplevelsesrige steder med høj bykvalitet. Det er her vi forbindes med hinanden og naturligt ledes ud i naturen eller ind i byen. Principper for byens mobilitetsudvikling skal kunne rumme fremtidige transportformer og ideer til at samskabe transport

Principper

Forbindelser fra oplandet til byens kvarterer og faciliteter skal være tydelige og bekvemme.

Ankomstpunkter ved bymidten forbinder og guider videre til byens vigtige steder.

Gående og cyklende prioriteres, og det skal gøres attraktivt at vælge aktiv eller kollektiv transport fremfor bilen.

Rekreative forbindelser til dammen, fjorden og den omgivende natur, skal integreres naturligt i byen

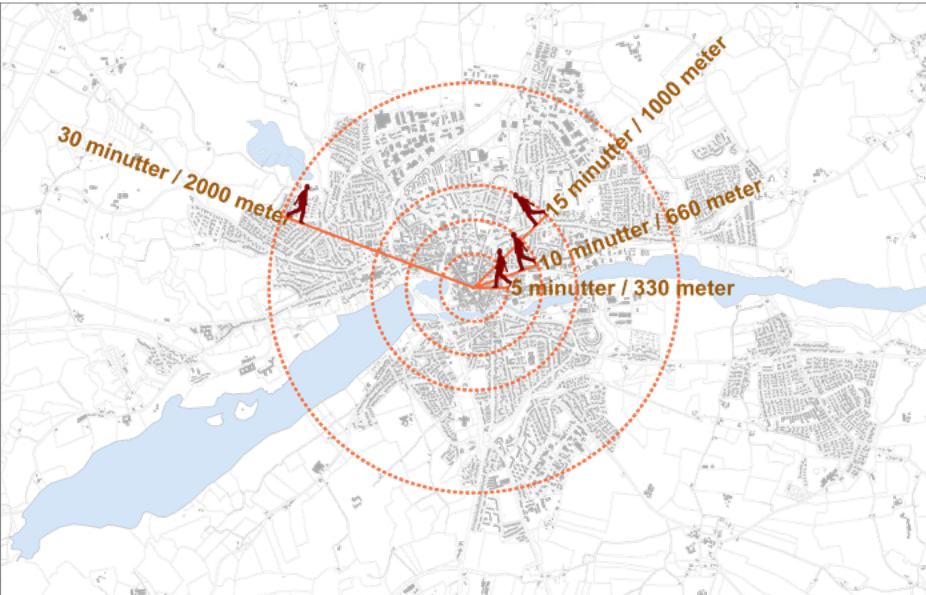

Fodgængerafstande i tid

Kort over Haderslev, der viser i tid, hvor langt, der er til bymidten.

I større byer arbejdes der med 15-minuttersbyen, hvor det ses som rimeligt, at det tager 15 minutter at komme frem til de vigtigste destinationer i byen.

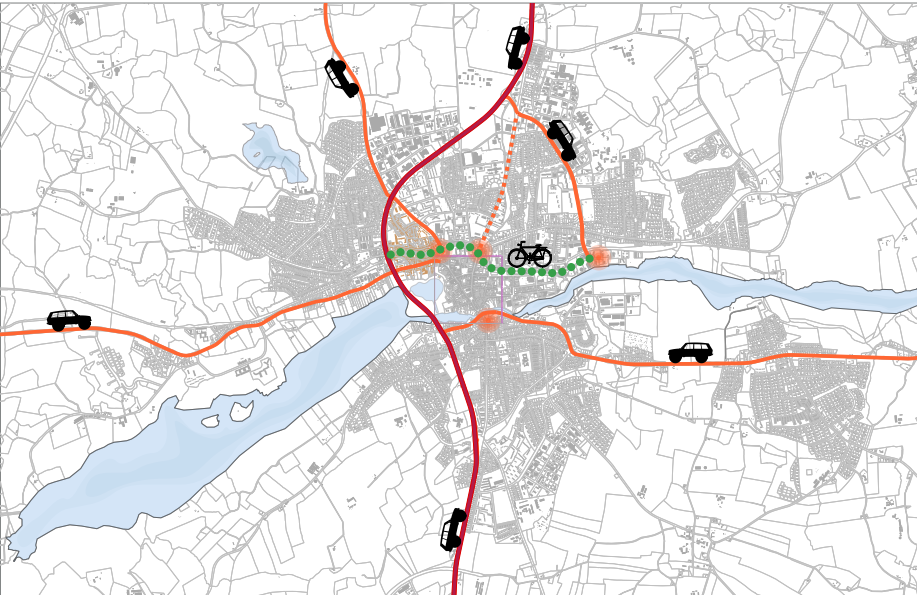
Hvis man cykler eller kører fra by randen til et sted nær bymidten er den resterende vej til fods indenfor rimelighedens grænse, hvis man ønsker at aflaste bymidten for unødigt biltrafik.

Ankomst til byen og på tværs af byen

Overordnet mulighed for at komme på tværs af byen prioriteres.

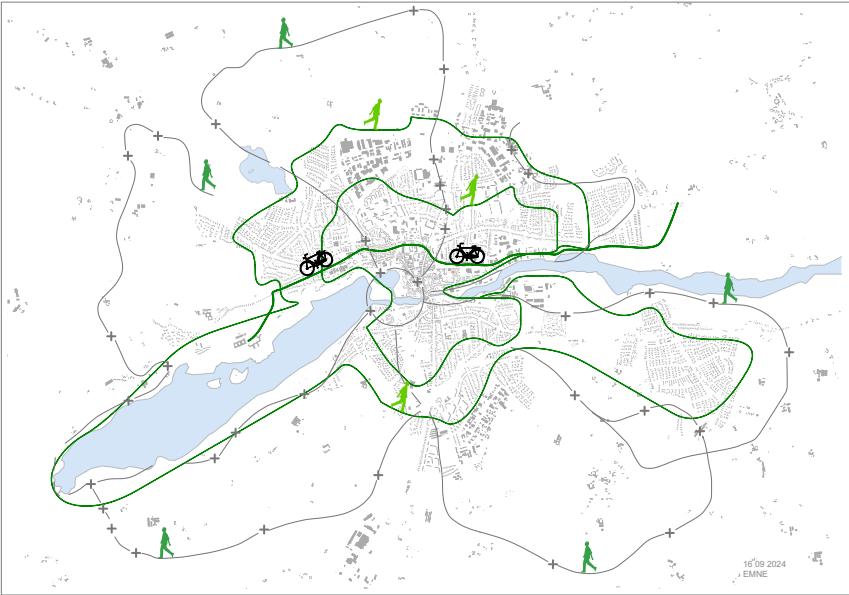
- Supercykelstien og Omfartsvejen.
- I forbindelsen mellem bymidten og idrætspark / uddannelser prioriteres de bløde trafikanter. Indfaldsveje fører til tydelige ankomstpunkter.
- Ankomstpunkter ved bymidten.

Stier binder kvarterer sammen

Kortet viser, hvordan stier binder sammen på tværs.

- Grå streg viser ideen om at skabe forbindelse mellem by og omgivende landskaber og ud i landskaberne.
- Grøn streg viser dels en ydre sti på randen af byen med kontakt eller udsyn over landskaberne. Og dels et stiforløb gennem kvarterer, der kan forbinde kvarterer indbyrdes og dels skabe et tæt net, der giver nem mulighed for at besøge de forskellige landskaber.

Klima

Forebyggelse og fremtidssikring

Foto: Torben Nørgaard

Klima

Et fremtidsbillede - Vi forbinder aktuelle indsatser med klimatiltag

Målet er at planlægning og indsatser i alle byens lag foregår med hensyntagen til klimaforbedring.

I den fysiske planlægning arbejder vi med klima, dels med fokus på at mindske CO₂-udledning og dels med fokus på at gøre bymiljøet robust i forhold til klimaforandringerne.

Fremstilling af nye bygninger står for en af de største udledninger af CO₂. Derfor vil vi fremme omdannelse af eksisterende bygninger og genbrug af byggematerialer fra de nedrivninger, der måtte være nødvendige.

Vi ved at der kommer større udsving i vejret end hidtil. Det regner mere og vi kan have længere varme og tørre perioder i fremtiden. Regnvandet vil belaste kloakledninger og skabe lokale oversvømmelser til gene for trafik og for husejere. Nye løsninger til håndtering af varme og nedbør skal derfor udvikles som positive elementer i bybilledet i form af bassiner og beplantninger med en rekreativ herlighedsværdi.

Jomfrusti-parken, der 2024 er i forandring fra belagt parkeringsareal til park med regnvands søer, er et eksempel på en positiv udvikling af byen.

Principper

Klimaplanen med mål, om at Haderslev Kommune skal være CO₂ neutral i 2050 og være klimarobust understøttes af

sammenhængende natur og bynatur, der fremmer biodiversitet og bidrager til håndtering af regnvand, tørke og lokalt mikroklima

opmærksomhed på materialevalg i byggeri og anlæg, der tilgodeser et lavt klimaftryk

cirkularitet/genbrug af de ressourcer byen rummer

byfortætning der mindsker arealforbruget, lokal CO₂ udledning og tilgodeser små og større grønne oaser i byen først.

Kultur

Det stedbundne og
Sammenhængskraften

Gavlmaleri Sejlstensgyde.
'Haderslev'. Kunstner: Mike Tylak.
Juni 2024

Kultur

Et fremtidsbillede - Vi forbinder aktuelle indsatser med kulturtiltag

Målet er at planlægning og indsatser i alle byens lag foregår med hensyntagen til udvikling af Haderslevs kulturliv. Gevinsten vil være et stort lokalt forankret engagement, der er smittende og indbydende, så det kan mærkes ud over byens grænser.

Kulturen er det fællesskab, der samler, udfordrer og inspirerer os. Kulturen er en definerende faktor for bylivet.

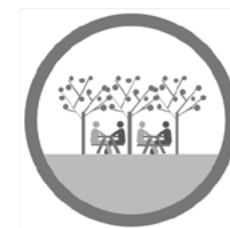
Byens handelsmiljø er betydende for møder mellem mennesker. Der er et stort udbud af detailhandelsbutikker og torvehandel samlet på et overskueligt areal nu og fremover. Særligt for Haderslev, som sønderjysk, er byen formet af skiftende dansk og tysk indflydelse. Disse særlige grænseoverskridende fællesskaber bringes med ind i fremtiden.

Byens rum, torve, pladser og grønne områder, vil være åbne for borgerdrevne initiativer, der kan samle os om begivenheder og oplevelser. Denne åbenhed er vigtig og kan understøttes med relevant udstyr og en indretning, der tager udgangspunkt i hvert byrums egen karakter og skal tåle at fremstå i egen ret - også, når der ikke er arrangementer.

Der skal fortsat findes kulturinitiativer i mange sammenhænge, drevet af personlige initiativer. De helt uformelle fællesskaber, der ikke forpligter, men inviterer til samvær, inspiration og mulighed for at refleksion kan finde sted i byrummene. Det kan handle om store varierende begivenheder, men også om at et lille sted med blot en bæk kan opleves som et lokalt fællesskab.

Principper

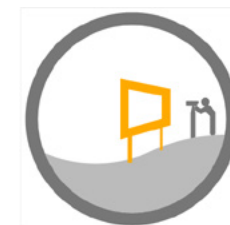
Kultur- og fritidspolitikken skal understøttes af:

små og store steder for fællesskaber – for borgere med forskellige interesser og muligheder.

synlig kultur i byens rum, der indgår som en naturlig del af bylivet.

byens kulturelementer, der skal findes ved vandet og i landskabet og indgå naturligt i ankomstpunkter og knudepunkter.

Strategien i det lange løb

Hvordan vi bruger udviklingsstrategien

Fremtidig planlægning

Fysisk planlægning i bred forstand, f.eks. strategiske tema-planer, masterplaner, lokalplaner.

Principperne er udgangspunktet for disponering og indretning af arealer og initiativer i byen. Her er der fokus på, at samtænke principperne - ikke bare for det område, der er på arbejdsbordet, men også for den helhed, det indgår i.

Vi vil bruge strategien til at:

- undersøge, hvordan arealer skal anvendes, så de bidrager til sammenhæng og helhed.
- vurdere og prioritere planernes indhold i forhold til principperne og deres indbyrdes synergi.
- forankre principperne i nye planer.

Hensigten er, at alle planer medvirker til at sikre helhedsplanlægning af de store træk, der skal udvikles gennem byen - i overensstemmelse med hovedgrebet for byens udvikling.

Dialog

Samtalen mellem politikere, borgere, erhvervsliv, institutioner, investorer og udviklere.

Principperne giver mulighed for at fastholde den strategiske retning for byens udvikling i forbindelse med den løbende dialog om initiativer og projekter.

Vi vil bruge strategien til at:

- invitere borgere ind i den politiske samtale.
- understøtte og etablere medskabelse.
- stille relevante spørgsmål.

Hensigten er, at der etableres et ejerskab til byens udvikling, at de bedste ideer kommer for en dag, og at vi passer godt på byen på baggrund af en fælles fortælling om byens fremtid.

Anlæg og Byggeri

Etablering af byrum, veje, bebyggelser og bygninger.

Principperne skal anvendes i forbindelse med forarbejder til anlægs- og byggeopgaver. Der er god mulighed for at tænke fremad og integrere de nødvendige hensyn, så principperne afsætter et fysisk og praktisk aftryk.

Vi vil bruge strategien til at:

- arbejde på tværs af forvaltninger.
- holde projekters intentioner op imod principperne.
- engagere byggeriets parter i byens udvikling.

Hensigten er, at konkrete forskellige fysiske tiltag i vores fælles by tager hensyn til hinanden.

